

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	D8 Право
Тип і назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Правознавство»
Курс, семестр	1 курс, 1-2 семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 9,5 Загальна кількість годин – 285, із яких: лекцій – 48 год., семінарських занять – 48 год. Форма семестрового контролю – залік, екзамен
Мова (-и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра підприємництва і права
Контактні дані розробника (-ів)	Викладач: Сергій ГЛАДКИЙ, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри підприємництва і права; Контакти: каб. 483 (навчальний корпус №4) e-mail: serhii.hladkyi@pdau.edu.ua Стопінка викладача: https://www.pdau.edu.ua/people/gladkyy-sergiy-oleksandrovych

МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ

Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна вивчається на першому році навчання першого (бакалаврського) освітнього рівня, є вихідною і не потребує обов'язкового попереднього вивчення освітніх компонентів.
Компетентності	ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві. СК 2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему. СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної

	цінності, розуміння її правової природи. СК 5. Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права. СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин. СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
Програмні результати навчання	ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. ПРН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. ПРН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. ПРН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. ПРН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.
РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)	
ОК передбачає набуття загальних компетентностей та комплексу соціальних навичок (soft skills), притаманних сучасному фахівцю: здатність до абстрактного мислення, пошук та аналіз інформації, спілкування з представниками інших професійних груп, робота в науковому контексті, долучення до професійної діяльності тощо. Формуванню навичок soft skills в межах освітньої компоненти сприяють сучасні методи й прийоми навчання, де ведеться робота в команді, що мотивує здобувачів вищої освіти до ініціативності, креативності, уміння управляти конфліктами, діяти соціально відповідально та свідомо, самоорганізації, виховання потреби систематичного оновлення своїх знань для їх практичного застосування, формування умінь організаторської діяльності. Соціальні навички формуються також і під час проведення студентських наукових конференцій, участі у засіданнях студентського наукового гуртка, круглих столах, громадських заходах тощо.	
МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
«Теорія держави і права» – засвоєння здобувачами вищої освіти понятійно-категоріального апарату, основних ідей і положень теорії держави і права як теоретико-методологічної бази вивчення галузевих і прикладних юридичних наук, розвиток їх правової свідомості та формування правової культури.	
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права Тема 2. Походження держави і права Тема 3. Поняття і функції держави Тема 4. Форма держави Тема 5. Механізм держави Тема 6. Держава та особа Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава Тема 9. Поняття і сутність права Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин Тема 11. Формування права та його джерела Тема 12. Принципи права Тема 13. Норми права Тема 14. Нормативно-правові акти Тема 15. Система права	

Тема 16. Законодавство, його система та систематизація
Тема 17. Правові відносини
Тема 18. Правова поведінка
Тема 19. Юридична відповідальність
Тема 20. Юридична діяльність
Тема 21. Реалізація норм права
Тема 22. Тлумачення норм права
Тема 23. Правова свідомість і правова культура
Тема 24. Правова система суспільства

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Словесні методи (лекція, бесіда); наочні методи (презентації, ілюстрування); практичні методи (аналіз наукових джерел, конспектування), методи самостійної роботи (виконання вдома завдань самостійної роботи), методи формування пізнавальних інтересів (створення ситуації інтересу, ситуації новизни навчального матеріалу, метод використання життєвого досвіду, метод діалогічного обговорення проблемної ситуації), інтерактивні методи (навчальні дискусії).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Забезпечення об'єктивності оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом застосування накопичувальної системи нарахування балів оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожної теми освітнього компоненту впродовж семестру та достовірної фіксації результатів оцінювання у журналі обліку аудиторної навчальної роботи та завершується екзаменом із занесенням у відомість обліку успішності.
Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання наведені у Додатку до силабусу.

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Дедлайни та перескладання: практичні завдання, завдання із самостійної роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-30%). Здобувач вищої освіти може бути недопущеним до семестрового контролю з навчальної дисципліни у разі набрання кількості балів менше ніж межа незадовільного навчання. Кафедра на своєму засіданні приймає рішення про недопущення такого здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни та повідомляє про це директорат навчально-наукового інституту, шляхом подання витягу з протоколу засідання кафедри. Директор навчально-наукового інституту своїм розпорядженням не допускає здобувача вищої освіти до семестрового контролю з відповідної навчальної дисципліни. Здобувач вищої освіти, який був не допущений до семестрового контролю з певної навчальної дисципліни, має підсумкову академічну заборгованість. Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів із навчальної дисципліни: один раз викладачеві, другий – комісії, яку формує директор навчально-наукового інституту за участю викладачів відповідної кафедри. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною.

- щодо академічної доброчесності

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

- щодо відвідування занять	Навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять згідно розкладу упродовж навчального року передбачає їх безпосередню участь в освітньому процесі. Відвідування здобувачами вищої освіти всіх видів навчальних занять є обов'язковим. Відмітка про відвідування занять здобувачами здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача.
- щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти	На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даної освітньої компоненти. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.
- щодо оскарження результатів оцінювання	Після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувач вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Для оскарження результату оцінювання здобувач вищої освіти звертається з письмовою заявою до директора навчально-наукового інституту, яку розглядає апеляційна комісія, сформована розпорядженням директора інституту. Апеляційна комісія протягом трьох робочих днів ухвалює рішення про наявність або відсутність підстав оскарження результату оцінювання. Присутність здобувача вищої освіти на засіданнях апеляційної комісії є обов'язковою. Висновки апеляційної комісії оформляються відповідним протоколом і доводяться до відома здобувача вищої освіти і викладача. Результатом розгляду апеляції є прийняття апеляційною комісією одного з двох рішень: попередня оцінка знань здобувача вищої освіти відповідає рівню досягнення результатів навчання і не змінюється або попередня оцінка знань здобувача вищої освіти не відповідає рівню досягнення результатів і здобувач заслуговує іншої оцінки (вказується нова оцінка відповідно до чинної в Університеті шкали оцінювання результатів навчання). За результатом апеляції оцінка результатів навчання здобувача вищої освіти не може бути зменшена.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини: прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: від 4 листопада 1950 року. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. Ст. 270.
4. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1990. № 3. Ст. 429.
5. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1991. № 38. Ст. 502.

Основні:

1. Загальна теорія права: підруч. / за заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2016. 392 с.
2. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, правові конструкції та наукові концепції): навч. посіб. / О.Л. Копиленко [та ін.] ; МОН України. К.: Юрінком Інтер, 2008. 400 с.
3. Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [М.В. Цвік та ін.] ; за ред. М.В. Цвіка, О.В. Петришина ; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х.: Право, 2010. 583 с.
4. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до іспитів / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський ; за заг. ред. О.В. Петришина. Х.: Право, 2018. 193 с.
5. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. Львів: Край, 2008. 224 с.
6. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч. К.: Правова єдність : Алерта, 2014. 524 с.
7. Теорія держави і права : підруч. / [О. М. Бандурка та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
8. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук [та ін.] ; ред. О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
9. Теорія держави і права: підруч. / [Петришин О. В. та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О.В. Петришина ; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х.: Право, 2014. 366 с.
10. Теорія права і держави: навч. посіб. / С.Д. Гусарєв [та ін.] ; Київськ. нац. ун-т внутр. справ. К.: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. 270 с.

Допоміжні:

1. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 385 с.
2. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. *Право України*. 2017. № 3. С. 126-136.
3. Антошкіна В.К. Гносеологічна природа тлумачення правових норм. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. Вип. 15. С. 30-39.
4. Бержель Ж.-Л. Общая теория права; пер. с франц. М.: Nota bene, 2000. 576 с.
5. Берман Г.Д. Западная традиция права: эпоха формирования ; пер. с англ. М.: Изд-во МГУ: ИНФРА-М-НОРМА, 1998. 624 с.
6. Биля І. Нормотворча техніка: поняття та загальна характеристика. *Вісник академії правових наук України*. 2002. № 1. С. 217-226.
7. Білас І.Г., Білас Ф.І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. *Наше право*. 2015. № 4. С. 5-16.
8. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. К.: ТОВ «Вид-во «Юридична думка», 2007. 992 с.
9. Вступ до теорії правових систем : монографія / за заг. ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрид. думка, 2006. 432 с.
10. Гладкий С.О. Правосвідомість як предметне поле та інструмент правового самопізнання. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право : збірник наукових праць*. Маріуполь: МДУ, 2013. Вип. 6. С. 10-19.
11. Гладкий С.О. Трансформації праворозуміння у вимірі правового самопізнання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. Серія «Право» : збірник наукових праць*. Х.: ХНУ, 2014. № 1106. С. 34-37.
12. Гладкий С.О. Світоглядні координати правового самопізнання. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 64. С. 11-19.
13. Гладкий С.О. Склад правосвідомості у контексті правового самопізнання. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. К.: КУП, 2014. № 1. С. 12-16.

14. Гладкий С.О. Правовий нігілізм як об'єкт правового самопізнання. *Форум права : електронний науковий журнал*. Х.: ХНУВС, 2014. № 3. С. 69-73. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_3_13.pdf
15. Гладкий С.О. Деформації правосвідомості у контексті правового самопізнання. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Право» : збірник наукових праць*. Х.: ХНУ, 2014. № 1137. С. 22-25.
16. Гладкий С.О. Поняття правового менталітету як засіб правового самопізнання. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 65. С. 9-18.
17. Гладкий С.О. Правовий менталітет як об'єкт правового самопізнання. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. К.: КУП, 2014. № 2. С. 14-16.
18. Гладкий С.О. Структура самосвідомості у контексті правового самопізнання. *Держава і право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2014. Вип. 66. С. 3-12.
19. Гладкий С.О. Самосвідомість як структурно-функціональне ядро правового самопізнання. *Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис*. К.: КУП, 2014. № 3. С. 13-16.
20. Гладкий С. Стан розвитку правосвідомості українського суспільства у дзеркалі наукової думки. *Держава і право: Зб. наук. праць. Юридичні науки*. Вип. 71. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2016. С. 21-32.
21. Гладкий С. Формування української юридичної еліти: понятійний і методологічний виміри. *Форум права: електронне наукове фахове видання*. 2018. № 1. С. 36-41. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2018_1_7.pdf
22. Гладкий С.О. Практично-орієнтоване вивчення загальної теорії права: ауторефлексивний підхід. *Держава і право: Зб. наук. праць. Юрид. науки*. Вип. 83. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2019. С. 3-14.
23. Гладкий С.О. Право в суспільстві споживання: ціннісні та психологічні аспекти. *Держава і право: Зб. наук. праць. Юрид. і політ. науки*. Вип. 89. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. К. : Вид-во «Юридична думка», 2021. С. 34-43.
24. Гладкий С.О. Менталітет доби масового суспільства: правові аспекти в українському вимірі. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 71(3). 2022. С. 26-31.
25. Гладкий С.О. Модернізація правової системи України: соціокультурний вимір. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія Право*. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2024. Вип. 17 (29). С. 32-38.
26. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації ; пер. з нім. К.: ППС-2002, 2007. 436 с.
27. Гнатущенко Ю.В. Підходи до визначення поняття правовідношення. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 2. С. 44-49.
28. Головченко В. Юридична відповідальність: позитивний і ретроспективний аспекти. *Юридична Україна*. 2004. № 7. С. 4-7.
29. Григор'єв Д.Г. Аналогія, аналогія закону, аналогія права. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2005. № 11. С. 38-46.
30. Дворкін Р. Серйозний погляд на право ; пер. з англ. К.: Основа, 2000. 519 с.
31. Жаровська І.М. Щодо проблем методології теорії держави і права. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2015. № 827. С. 138-141.
32. Жаровська І.М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. - 2016. - № 837. - С. 252-257.
33. Жаровська І.М. Теорія держави і права як фундаментальна та світоглядна дисципліна / *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 15-18.
34. Жук Н.А. Парламент, президент, уряд: через взаємостримування до рівноваги: монографія. Х.: Харків Юридичний, 2007. 327 с.
35. Завальний А. Юридичні факти: історичні та сучасні аспекти розуміння. *Право України*. 2006. № 1. С. 113-116.
36. Загоруй І.С., Загоруй Л.М. Теорія держави та права: навчальні матеріали для підготовки до

- державного іспиту : метод. рек. ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. Сєверодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2018. 451 с.
37. Теорія держави і права: підготовка до державної атестації : навч. посіб. ; за заг. ред. Є.В. Зозулі ; Донец. юрид. ін-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 163 с.
38. Іваненко О.В. Метод загальної теорії держави та права: окремі питання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2015. Вип. 14 (1). С. 8-11.
39. Кабанець Н.І. Науковий статус контрактної теорії держави в загальній теорії права. *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 15. С. 65-73.
40. Калиновський Ю.Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність: монографія. Х.: Право, 2008. 288 с.
41. Калюжний Р.А., Сопілко І.М. Теорія держави і права в основі регулювання інформаційного суспільства. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 4. С. 200-202.
42. Кельзен Г. Чисте правознавство: Проблема справедливості ; пер. з нім. К.: Юніверс, 2004. 496 с.
43. Кикоть Г. Юридичні факти у механізмі правового регулювання: проблеми теорії. *Право України*. 2005. № 7. С. 109-112.
44. Козюбра М.І. Взаємозв'язки між народовладдям, парламентаризмом та верховенством права: європейські стандарти і сучасні українські реалії. *Право України*. 2019. № 11. С. 83-97.
45. Колодій А.М. Принципи права України : монографія. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
46. Копоть В.О. Сутність держави: поняття, аспекти, методи дослідження. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 2. С. 50-55.
47. Кравчук М.В. Теорія держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 523 с.
48. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права : підручник : практикум : тести. К.: Юрінком Інтер, 2015. 583 с.
49. Кукуруз О.В. Взаємозумовленість політичної і правової систем: теоретико-методологічна основа. *Держава і право. Серія : Політичні науки*. 2019. Вип. 84. С. 14-24.
50. Лазнюк Н.В. Види нормативно-правових актів (теоретичні питання). *Митна справа*. 2014. №10. С. 53-65.
51. Лоцихін О.М. Аналіз становлення наукової думки про функції держави в теорії держави і права. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2017. Т. 28 (67), № 1. С. 1-5.
52. Лук'янов Д.В. Політичні партії в системі взаємодії громадянського суспільства та держави (роль та правове регулювання) : монографія. Х.: Право, 2007. 320 с.
53. Максимов С.И. Правовая реальность: опыт философского осмысления : монографія. Х.: Право, 2002. 328 с.
54. Матвєєва Л.Г. Правозастосувальні акти та акти тлумачення права. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 1. С. 126-129.
55. Матевосян А.А. Поняття принципу верховенства права на доктринальному рівні. *ScienceRise. Juridical Science*. 2019. № 4. С. 10-15.
56. Мерник А.М. Державно-правові явища як об'єкт розгляду теорії держави та права й інших міждисциплінарних напрямів юридичних досліджень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 32 (1). С. 52-56.
57. Минькович-Слободяник О.В. Основні етапи формування правової культури на теренах сучасної України. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 44-49.
58. Минькович-Слободяник О.В. Концепція правової і політичної культури у контексті трансформації українського суспільства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2019. Вип. 86. С. 61-71.
59. Мозоль Н.І. Сучасні концепції праворозуміння: поняття, характеристика та особливості. *Науковий вісник НАВС*. 2013. № 1. С. 36-41.
60. Оборотов Ю.Н. Традиції та оновлення у правовій сфері: питання теорії (від пізнання до розуміння права) : монографія. Одеса: Юрид. літ., 2002. 280 с.
61. Оніщенко Н.М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). *Держава і право. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 71. С. 3-20.

62. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функції держави»: загальний огляд проблеми. *Право України*. 2006. № 8. С. 63-69.
63. Пархоменко Н.М. Джерела та форми права як категорії права: до постановки проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2006. № 4. С. 16-20.
64. Пильгун Н.В., Ройко О.О. Правова свідомість та правова культура в контексті формування громадянського суспільства. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2019. Вип. 86. С. 7-22.
65. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика) : монографія. Х.: Право, 2008. 240 с.
66. Полонка І.А. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). *Право України*. 2016. № 6. С. 99-106.
67. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку : монографія ; Держ. ВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". К.: Юрінком Інтер, 2015. 382 с.
68. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / за ред. Ю.П. Битяка, І.В. Яковюка, О.В. Петришина та ін. Х.: Право, 2007. 248 с.
69. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л.М. Герасіна [та ін.]. Х.: Право, 2009. 352 с.
70. Проблеми модернізації політичних систем сучасності : монографія / за заг. ред. Л.М. Герасіної, О.Г. Данильяна, М.І. Панова та ін. Х.: Право, 2008. 320 с.
71. Сердюк О.В. Соціологічний підхід у сучасному правознавстві: пізнання соціальності права : монографія. Х.: Яшма, 2007. 320 с.
72. Сердюк І.А. Визначення предмету теорії держави і права: доктринальні підходи та правове закріплення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 3. С. 37-48.
73. Скакун О.Ф. Загальна теорія права і держави: проблематизація та переосмислення метатеорії. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 4. С. 27-36.
74. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посіб. / за заг. ред. Наливайко Л.Р. ; Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ. Дніпро : ДДУВС, 2018. 715 с.
75. Теорія держави і права: навч. посіб. / С.К. Бостан [та ін.]. К.: Академія, 2013. 346 с.
76. Тимошенко В.І. Правова держава (теоретико-історичне дослідження). К.: Наук. думка, 1994. 132 с.
77. Тімуш І. Правова реальність і правосвідомість: інтегральне розуміння змісту та взаємозв'язку. *Право України*. 2010. № 7. С. 94-100.
78. Толстенко В. Поняття форми держави як предмет дослідження сучасної теорії держави і права. *Юридична Україна*. 2013. № 9. С. 8-15.
79. Толстенко В.Л. Методологічні основи аналізу форми держави й розвиток сучасної теорії держави та права. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2014. № 1. С. 24-35.
80. Удовика Л.Г. Формування теорії правової системи у юридичній науці (частина 1). *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. С. 12-20.
81. Федіна Н.В. Концепція соціальної справедливості в теорії держави і права. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 66-72.
82. Фуллер Лон А. Мораль права ; пер. з англ. К.: Сфера, 1999. 232 с.
83. Харт Х. А. А. Концепція права ; пер. з англ. К.: Сфера, 1998. 236 с.
84. Хаустова М.Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні. Х.: Право, 2008. 160 с.
85. Хахуліна К.С. Теорія держави та права як основа буття юриспруденції. *Правничий часопис Донецького університету*. 2013. № 1. С. 116-121.
86. Цвік М. Про сучасне прворозуміння. *Вісник академії правових наук України*. 2002. № 4. С. 3-13.
87. Цимбалюк М.М. Онтологія правосвідомості : Теорія та реальність : монографія. К.: Атіка, 2008. 288 с.
88. Циппеліус Р. Юридична методологія ; пер. з нім. К.: Реферат, 2004. 176 с.
89. Честнов І. Посткласична теорія права: контури нової парадигми. *Право України*. 2011. № 8. С. 109-114.
90. Шатіло В.А. Загальнонаукові підходи до визначення принципів права та їх вплив на розвиток

- конституційного механізму державної влади. *Публічне право*. 2019. № 2. С. 9-14.
91. Шевченко А.Є., Старостюк А.В. Теорія держави і права : навч. посіб. Вінниця: Нілан, 2017. 271 с.
 92. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні. К.: Реферат, 2007. 640 с.
 93. Шмоткін О.В. Теорія держави і права : підручник. К.: Нац. акад. СБУ, 2016. 432 с.
 94. Шмоткін О.В. Теорія держави і права в латинських юридичних аксіомах : навч. посіб. К.: Нац. акад. СБУ, 2018. 156 с.
 95. Яценко В.А. До питання про методологію теорії держави та права. *Правничий вісник Університету "КРОК"*. 2014. Вип. 20. С. 38-44.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського Офіційний веб-сайт [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.catalogue.nplu.org>

**Реквізити
затвердження**

Схвалено на засіданні кафедри підприємництва і права
протокол від «01» вересня 2025 року № 1

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Денна форма навчання D8ПР_бд_2025 (1 семестр – залік)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Опитування і виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	0,5	2,9	0,5	40	4,3
Тема 2. Походження держави і права	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 3. Поняття і функції держави	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 4. Форма держави	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 5. Механізм держави	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 6. Держава та особа	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 9. Поняття і сутність права	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 11. Формування права та його джерела	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 12. Принципи права	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 13. Норми права	0,5	2,9	0,5		4,3
Тема 14. Нормативно-правові акти	0,5	2,9	0,5		44,3
Всього	7	46	7	40	100
Разом					100

Денна форма навчання D8ПР_бд_2025 (2 семестр – екзамен)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Опитування і виконання завдань на практичних	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язання тестів	

		заняттях			
Тема 15. Система права	0,5	5,0	0,5	20	6,0
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 17. Правові відносини	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 18. Правова поведінка	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 19. Юридична відповідальність	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 20. Юридична діяльність	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 21. Реалізація норм права	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 22. Тлумачення норм права	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	0,5	5,0	0,5		6,0
Тема 24. Правова система суспільства	0,5	5,0	0,5		26,0
Всього	5	50	5	20	80
Екзамен					20
Разом					100

1. Ведення конспекту (0-0,5 бала)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	0,5
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	0,4
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	0,3
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на низькому рівні	0-0,2

*2. Опитування і виконання завдань на семінарських заняттях
(0-2,9 бала - 1 семестр)*

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	2,3-2,9
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	1,5-2,2
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	0,7-1,4
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-0,6
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

(0-5 балів - 2 семестр)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	5
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	4
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	3
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-2
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-0,5 бала).

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини,	на високому рівні	0,5

ПРН7	положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на середньому рівні	0,4
ПРН13		на достатньому рівні	0,3
ПРН20		на низькому рівні	0-0,2

4. Розв'язання тестів

(0-40 балів, 1 семестр)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	36-40
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	30-35
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	24-29
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-23
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

(0-20 балів, 2 семестр)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	18-20
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	15-17
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	12-14
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-11
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

	факти і робити обґрунтовані правові висновки.		
--	---	--	--

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом:

- 1 семестр – залік;
- 2 семестр – екзамен.

Шкала та критерії та оцінювання екзамену

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на високому рівні	5,8-6,7
		на середньому рівні	4,8-5,7
		на достатньому рівні	3,8-4,7
		на низькому рівні	0-3,7

*екзамен складається з 3 теоретичних питань

Заочна форма навчання D8ПР_бз_2025 (2 семестр – екзамен)

Назва теми	Види навчальної роботи студентів				Разом по темі
	Ведення конспекту	Виконання завдань на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Написання контрольної роботи	
Тема 1. Предмет і метод теорії держави і права	0,5	-	0,5		1
Тема 2. Походження держави і права	0,5	-	0,5		1
Тема 3. Поняття і функції держави	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 4. Форма держави	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 5. Механізм держави	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 6. Держава та особа	0,5	-	0,5		1
Тема 7. Громадянське суспільство, політична система і держава	0,5	-	0,5		1
Тема 8. Демократична держава. Правова держава. Соціальна держава	0,5	-	0,5		1
Тема 9. Поняття і сутність права	0,5	-	0,5		1

Тема 10. Правове регулювання суспільних відносин	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 11. Формування права та його джерела	0,5	-	0,5		1
Тема 12. Принципи права	0,5	-	0,5		1
Тема 13. Норми права	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 14. Нормативно-правові акти	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 15. Система права	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 16. Законодавство, його система та систематизація	0,5	-	0,5		1
Тема 17. Правові відносини	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 18. Правова поведінка	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 19. Юридична відповідальність	0,5	5,1	0,5		6,1
Тема 20. Юридична діяльність	0,5	-	0,5		1
Тема 21. Реалізація норм права	0,5	-	0,5		1
Тема 22. Тлумачення норм права	0,5	-	0,5		1
Тема 23. Правова свідомість і правова культура	0,5	-	0,5		1
Тема 24. Правова система суспільства	0,5	5,1	0,5		6,1
Контрольна робота				20	20
Всього	12	56	12	20	80
Екзамен					20
Разом					100

Форми, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

1. Ведення конспекту (0-0,5 балів)

Шкала та критерії та оцінювання (денна форма)

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	0,5
ПРН13 ПРН20	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини. Складати та узгоджувати план власного прикладного	на середньому рівні	0,4

	дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	0,3
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	на низькому рівні	0-0,2

2. Опитування і виконання завдань на семінарських заняттях (0-5,1 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	5-5,1
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	4
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	3
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-2
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

3. Виконання завдань самостійної роботи (0-0,5 бала)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.	на високому рівні	0,5
	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на середньому рівні	0,4
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.	на достатньому рівні	0,3
	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-0,2
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

4. Виконання контрольної роботи (0-20 балів)

Шкала та критерії та оцінювання

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на високому рівні	18-20
		на середньому рівні	15-17
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на достатньому рівні	12-14
		на низькому рівні	0-11
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

5. Форма проведення семестрового контролю згідно з робочим та навчальним планом: екзамен.

Шкала та критерії та оцінювання екзамену

Результат	Критерій оцінювання	Характеристика критерію	Шкала оцінювання, бали
ПРН1 ПРН2 ПРН7 ПРН13 ПРН20	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	на високому рівні	5,8-6,7
		на середньому рівні	4,8-5,7
		на достатньому рівні	3,8-4,7
	Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального та процесуального права.	на низькому рівні	0-3,7
	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.		

*екзамен складається з 3 теоретичних питань